

Briselē, 17.5.2021.
COM(2021) 240 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**par jaunu pieeju ceļā uz ilgtspējīgu ES zilo ekonomiku
ES zilās ekonomikas pārveide ilgtspējīgas nākotnes labā**

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

par jaunu pieeju ceļā uz ilgtspējīgu ES zilo ekonomiku ES zilās ekonomikas pārveide ilgtspējīgas nākotnes labā

1. PĀREJA NO ZILĀS IZAUGSMES UZ ILGTSPĒJĪGU ZILO EKONOMIKU

Eiropas zaļais kurss¹ aicina mūsu ekonomiku pārveidot par modernu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā siltumnīcefekta gāzu neto emisijas pamazām tiek izbeigtas un ES dabas kapitāls ir aizsargāts. Eiropas atveseļošanas plāns² paredz sekmēt zaļo un digitālo pāreju un padarīt Eiropas ekonomiku taisnīgāku, izturētspējīgāku un – nākamo paaudžu labā – arī ilgtspējīgāku. Eiropas Savienības zilā ekonomika ir tā, kas var palīdzēt šo divējādo izaicinājumu pieņemt: ievirzīta ilgtspējīgākā gultnē, tā spēj katalizēt rīcību un idejas, kas radīs inovāciju, stimulēs ātru un noturīgu atveseļošanu un aizsargās mūsu planētu.

Ja pasaules zilo ekonomiku salīdzinātu ar valsts ekonomiku, tā būtu septītā lielākā pasaulē un okeāns kā saimnieciska vienība būtu G7 dalībnieks. Tās darbības lauks ir mūsu planētas visplašākā ekosistēma: okeāns glabā 97 % no visa Zemes ūdens un tajā mīt 80 % no visām dzīvības formām. Okeāns mūs ietver no visām pusēm un arī uztur: tas piegādā pusi no skābekļa, kas vajadzīgs, lai mēs elpotu, spēj pabarot gandrīz pusi no cilvēces un nodrošina cilvēka veselībai kritiski svarīgus resursus, nemaz nerunājot par ekonomiskās mijiedarbības tīklu.

Eiropas zilā ekonomika tiešā veidā nodrošina 4,5 miljonus darbvietu³, daudzas no tām – reģionos, kur citu darba iespēju ir maz. Zilā ekonomika aptver visas ar okeāniem, jūrām un piekrasti saistītās industrijas un sektorus neatkarīgi no tā, vai tie darbojas jūras vidē (piemēram, kuģniecība, zvejniecība, enerģijas ražošana) vai uz sauszemes (piemēram, ostas, kuģu būvētavas, sauszemes akvakultūra un aļģu audzēšana, piekrastes tūrisms). Tas ir plašs, dinamisks mūsu ekonomikas segments, kas iepriekšējās desmitgades laikā ir jūtami modernizējies un dažādojies. Līdztekus tradicionālajiem sektoriem, paverot jaunas perspektīvas un radot darbvietas, attīstās un aug tādi inovatīvi sektori kā okeāna atjaunīgā enerģija, zilā bioekonomika, biotehnoloģija un atsāļošana.

Šīm un citām saimnieciskajām darbībām ir kumulatīva ietekme uz jūras vidi. Piesārņojums var būt redzams (piemēram, piedrazojums ar plastmasu un naftas noplūdes) vai neredzams (piemēram, mikroplastmasa, zemūdens troksnis, ķīmikālijas un barības vielas). Klimata pārmaiņu un siltumnīcefekta gāzu emisiju ietekme uz okeānu, piekrasti un turienes iedzīvotājiem ir postoša, sākot ar ūdens temperatūras izmaiņām un beidzot ar paskābināšanos, jūras līmeņa celšanos un aizvien biežākiem un stiprākiem plūdiem un eroziju. Šī ietekme kopā ar milzu apdraudējumu, ko rada klimata pārmaiņu, piesārņojuma, resursu noplicināšanas un biotopu iznīcināšanas izraisītā biodaudzveidības izzušana, apdraud zilās ekonomikas un visas sabiedrības izturētspēju.

¹ COM(2019) 640 final.

² COM(2020) 442 final.

³ Eiropas Komisija (2020), ES 2020. gada ziņojums par zilo ekonomiku.

Šā paziņojuma pieeja ir sistēmiska, un okeāna politika tajā skatīta kā daļa no Eiropas jaunās ekonomikas politikas. Lai Eiropas zaļajā kursā paredzētā pārveide izdotos, bez okeāna un tajā balstītās zilās ekonomikas mums neiztikt. Spilgti piemēri ir okeāna devums tādās jomās kā enerģijas ražošana, videi mazāk kaitējošs transports un ilgtspējīga pārtikas ražošana. Veselīga okeāna piensums ilgtspējīgā ekonomikā ir neaizstājams. Mums ir labāk jāsavieno zaļā un zilā rīcībpolitika un vienlaikus jāiznes šāda pieeja arī ārpus ES robežām, nostājoties līderpozīcijā starptautiskās okeānu pārvaldības jomā.

Ilgtspējīga zilā ekonomika pavērs reālas jaunu darbvietu un uzņēmumu izveides iespējas. Tas notiks, strādājot pie tā, lai samazinātu klimata pārmaiņu ietekmi uz okeāniem un piekrasti un izveidotu noturīgu ekonomikas modeli, kura pamatā ir inovācija, aprites ekonomika un cieņpilna attieksme pret okeānu. Tādā kārtā uzņēmumi, kas izmanto vai ražo atjaunīgos resursus, saglabā jūras ekosistēmas, samazina piesārņojumu un palielina klimatnoturību, tiks stimulēti, kamēr citiem nāksies samazināt savu vidisko pēdu. Tas ir vienlīdz vajadzīgs cilvēku un visas mūsu planētas labā. Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam⁴ atzīts, ka bez veselīga okeāna dzīvība uz Zemes ir apdraudēta; bez okeāna resursiem cilvēku sabiedrība visā pasaulē vairs nespēs sevi uzturēt.

Šajā paziņojumā izklāstīts detalizēts un reālistisks darba plāns, kas ļaus zilajai ekonomikai kļūt par svarīgu līdzekli Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanā. Sava dinamisma un inovācijas potenciāla dēļ sektoram ir labas iespējas kļūt par zaļās pārejas dzinuli, kas nekontrolētu paplašināšanos aizstās ar jūras videi maz kaitējošām tīrām, klimatnoturīgām un ilgtspējīgām darbībām. Novērojams uzskats, ka vides aizsardzība un ekonomika nav savienojamas, pamazām dod vietu atskārsmei, ka vide un ekonomika, jo īpaši jūrniecības nozarē, ir nesaraujami saistītas. Mums jāpārvirza uzmanība no *zilās izaugsmes uz ilgtspējīgu zilo ekonomiku*.

Eiropas jūras un okeāni ir dabiski un neaizstājami sabiedrotie klimata un biodaudzveidības krīzes risināšanā. Lai aizsargāto jūras platību līdz 2030. gadam no pašreizējiem 11 % palielinātu līdz 30 %⁵, mūsu jūrās sasniegtu vērienīgus atsārņošanas mērķrādītājus un Eiropas dabiskos jūras resursus iespējami pilnīgāk izmantotu Eiropas 2030. gada mērķrādītāju un klimatneitralitātes ieceru sasniegšanā, ir jānovērš ievērojamas īstenošanas nepilnības. Šis paziņojums kopā ar plānoto pētniecisko **okeāna uzdevumjomu**⁶ iezīmēs ceļu, kas ejams, lai minētos mērķus padarītu par realitāti.

Ar šo paziņojumu zilās ekonomikas dalībnieki tiek aicināti pārņemt Eiropas zaļā kursa principus. Iepriekšējo 15 gadu laikā ES, iesaistot dalībvalstis, reģionus, vietējās ieinteresētās personas un zaļo sauszemes ekonomiku, ir izveidojusi stabilu integrētas un sinerģiskas Eiropas jūrlietu politikas pamatu. Lai pārslēgtos uz ilgtspējīgas zilās ekonomikas būvēšanu, būs vēl ciešāk jāsadarbojas ar plašu ieinteresēto personu loku no lieliem un maziem uzņēmumiem līdz vietējām interešu grupām, to vidū jauniešiem, kam rūp mūsu okeāna veselība, un ar sabiedrību kopumā. Kopīga redzējuma veidošanā jāiesaistās *visām* grupām un sektoriem. Papildinot citas pašreizējās Komisijas iniciatīvas, šajā paziņojumā (konkrēti, 2. nodaļā) izklāstīts, kas zilajā ekonomikā darāms tādās jomās kā dekarbonizācija, mūsu dabas kapitāla saglabāšana, aprites ekonomika un atbildīga pārtikas ražošana. Paziņotas dažas

⁴ 14. ilgtspējīgas attīstības mērķis: ilgtspējīgas attīstības nolūkā saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un jūras resursus.

⁵ COM(2020) 380 final.

⁶ Okeāna uzdevumjomas kandidāte "Veselīgi okeāni, jūras, piekrastes un iekšzemes ūdeņi".

jaunas iesākuma iniciatīvas un daļēji aprakstīti pārejas īstenošanas rīki (3. nodaļa) un pāreju sekmējošie faktori (4. nodaļa).

2. ZILĀS EKONOMIKAS VĒRTĪBU KĒŽU PĀRVEIDE

2.1. Klimatneitralitātes un nulles piesārņojuma sasniegšana

Ilgtspējīga zilā ekonomika piedāvā daudzus Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanas risinājumus. Daudzām no pašreizējām darbībām jāsamazina oglekļa pēda un jānodrošina jaunas, oglekļneitrālām darbībām. Zilā ekonomika var oglekļneitralitāti veicināt, attīstot atkrastes atjaunīgās enerģijas jomu un padarot jūras transportu un ostas videi nekaitīgākas.

ES ir iecerējusi līdz 2030. gadam siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināt vismaz par 55 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni un līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti. Šo mērķrādītāju sasniegšanā varētu palīdzēt **atkrastes atjaunīgā enerģija**, kas 2050. gadā galvenokārt (bet ne tikai) ar jūras vēja enerģijas palīdzību ļautu saražot ceturto daļu no ES vajadzīgās elektroenerģijas. Ilgtspējīgu okeāna energoresursu struktūrā (papildus pie grunts nostiprinātajām atkrastes vēja enerģijas iekārtām) būtu jāietver arī peldošās atkrastes vēja enerģijas iekārtas, siltumenerģija, viļņu un plūdmaiņu enerģija – jaunietekmes tehnoloģijas, kuras, paredzams, desmit gadu laikā sasniegs tirdzniecības posmu. Lai paātrinātu šo tehnoloģiju izstrādi, Komisija 2020. gadā publicēja jaunu ES Atkrastes atjaunīgās enerģijas stratēģiju⁷, kuras mērķis ir līdz 2030. gadam atkrastes atjaunojamo energoresursu jaudu palielināt piecas, bet līdz 2050. gadam – trīsdesmit reizes.

Eiropas zaļais kurss aicina par 90 % samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas no visiem transporta veidiem, un tas attiecas arī uz **jūras transportu**. Mūsu jūras ceļi ir svarīga saikne ar globālo tirdzniecības sistēmu. Lai gan jūras transports ir salīdzinoši mazāk piesārņojošs nekā autotransports vai gaisa transports, tas pārvadā ļoti lielus apjomus un izmanto galvenokārt fosilās degvielas, un attiecīgi rada gan oglekļa, gan citas piesārņojošas emisijas. Jūras transporta (un zvejas operāciju) dekarbonizācija mazinās ne tikai siltumnīcefekta gāzu emisijas, bet arī gaisa un ūdens piesārņojumu un zemūdens troksni, un vienlaikus pavērs jaunas ekonomiskās iespējas.

2020. gada paziņojumā par ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģiju⁸ izvirzīts mērķis līdz 2030. gadam laist tirgū pirmos bezemisiju kuģus un ar skaidri formulētu pasākumu kopumu dekarbonizēt jūras transportu. Šie pasākumi ietver ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas attiecināšanu arī uz jūras transportu un energoproduktu nodokļu saskaņošanu ar ES enerģētikas un klimata politiku – tas tiks izdarīts reizē ar Enerģijas nodokļu direktīvas⁹ pārskatīšanu. Turklāt Komisija apsver iespēju patlaban notiekošajā Atpūtas kuģu direktīvas¹⁰ pārskatīšanā iekļaut jaunas dzinēju sistēmas un pārskatīt direktīvu par kuģu radīto piesārņojumu. Tikmēr iniciatīva “FuelEU”¹¹ veicinās atjaunīgo un mazoglekļa degvielu (piemēram, ūdeņraža un ūdeņraža cilmes degvielu, biodegvielu, sintētisko degvielu, elektroenerģijas un citu ilgtspējīgu enerģijas veidu, tādu kā vēja enerģijas) ražošanu un

⁷ COM(2020) 741 final.

⁸ COM(2020) 789 final.

⁹ Padomes Direktīva 2003/96/EK (2003. gada 27. oktobris), kas pārkrāto Kopienas noteikumus par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai.

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/53/ES (2013. gada 20. novembris) par atpūtas kuģiem un ūdens motocikliem un ar ko atceļ Direktīvu 94/25/EK.

¹¹ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12312-FuelEU-Maritime->

ieviešanu, kā arī krastā pietauvoto kuģu elektroapgādes nodrošināšanu no krasta. Šajā sakarā un, konkrēti, lai nodrošinātu ar to saistītas adekvātas uzpildes infrastruktūras izvēšanu, tiks pārskatīta un pieskaņota gan *TEN-T* regula, gan Alternatīvo degvielu infrastruktūras direktīva. ES kuģu būvētavas varētu izmantot iespējas, ko piedāvā strauji augošie inovatīvu energoefektīvu palīgkuģu tirgi un kas spētu ievērojami samazināt degvielas patēriņu un CO₂ emisijas.

Nulles piesārņojuma rīcības plāna satvarā Komisija plāno, pamatojoties uz pašreizējo emisiju kontroles zonu izveides panākumiem ES ūdeņos, virzīties uz jaunu zonu noteikšanu Vidusjūrā (tādējādi desmit gadu laikā ir iespējams līdz 80 % un par 20 % samazināt attiecīgi SO₂ un NO_x emisijas no starptautiskās kuģniecības) un līdzīgu darbu sākt arī Melnajā jūrā.

Reģionu un valstu savienojamības un ekonomikas kontekstā izšķiroša nozīme ir **ostām**. Līdz ar Eiropas rūpnieciskās ainavas izmaiņām (piemēram, pieaugot atkrastes atjaunīgās enerģijas ietekmei) arī ostu loma palielināsies. Komisija uzskata, ka ostu nākotne nav tikai pārkraušanas un loģistikas operācijas, bet arī to attīstīšana par svarīgiem (integrētu elektroenerģijas, ūdeņraža¹² un citu atjaunīgo un mazoglekļa degvielu sistēmu) energomezgliem un tādas jomas kā aprites ekonomika (kuģu un citu ostas industriju atkritumu savākšana, pārkraušana un likvidēšana un kuģu dezekspluatācija), sakari (zemūdens kabeļi) un rūpniecība (ostas kā industriālās kopas). Vēl viens aspekts, kas palīdz panākt dekarbonizāciju un nulles piesārņojumu, ir viedo digitālo risinājumu un autonomu sistēmu izmantošana, jo tās optimizē satiksmes plūsmas un kravu apstrādi ostās un to tuvumā. Šo jauno virzienu attīstīšana uzlabos operatoru darba apstākļus un apkārtējo kopienas dzīves apstākļus. Arī specializētajām atpūtas ostām un zvejas ostām būtu savas operācijas jāpadara zaļākas.

Lai atbalstītu enerģijas ražošanas, jūras transporta un ostu dekarbonizāciju un atsārņošanu, Komisija:

- izveidos **jūras lietotājus** apvienojošu **zilo forumu**, kura mērķis ir koordinēt dialogu starp atkrastes operatoriem, ieinteresētajām personām un zinātniekiem, kas nodarbojas ar zvejniecību, akvakultūru, kuģniecību, tūrismu, atjaunīgo enerģiju un citām darbībām. Forums attīstīs šo darbību sinerģiju un saskaņos konkurējošus jūras lietojumus,
- veicinās ES fondu izmantošanu, lai **jūras transports kļūtu videi labvēlīgāks**, un proti:
 - a) palielinās tuvsatiksmes kuģošanu tā vietā, lai izmantotu vairāk piesārņojošus transporta veidus;
 - b) renovēs ES jūras floti (piemēram, pasažieru kuģus un atkrastes iekārtu apgādes kuģus), lai uzlabotu tās energoefektivitāti, un
 - c) attīstīs ES īpaši progresīvās ražošanas un tehnoloģiskās spējas,
- jauno **Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu** centīsies izmantot tālab, lai zvejas flotēm palīdzētu pāriet uz tīrākiem dzinējiem un zvejas paņēmienu, bet tikai tad, ja šāda renovācija nenoved pie kapacitātes pārpalikuma un pārzvejas,
- centīsies īstenot ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģijā atzīmēto mērķi par **bezemisiju ostām**. Tas notiks, arī strādājot ar Eiropas Ostu foruma Ilgtspējīgu ostu apakšgrupu, kurā apspriedīsies ar relevantajām ieinteresētajām personām un kopīgos

¹² COM(2020) 301 final.

un popularizēs labāko praksi un augšupējas iniciatīvas ostu pakalpojumu zaļināšanas jomā¹³,

- ar pastiprināto Savienības civilās aizsardzības mehānismu un Eiropas Jūras drošības aģentūras veiktajiem piesārņojuma novēršanas pasākumiem palīdzēt dalībvalstīm būt gatavām jūras piesārņojuma negadījumiem un reaģēt uz tiem.

2.2. Aprites ekonomika un atkritumu rašanās novēršana

Mēs esam kolektīvi atbildīgi par to, lai samazinātu cilvēka darbības ietekmi uz jūru. Zilā ekonomika daudzējādā ziņā var būt ļoti nozīmīga piesārņojuma apkarošanas darbā, un var pati gūt labumu no šā darba radītajām jaunajām iespējām.

Katru gadu Eiropas jūrās nonāk aptuveni 27 000 tonnu makroplastmasas (galvenokārt vienreizlietojamie plastmasas izstrādājumi, nozaudēti vai izmesti zvejas rīki un no kuģiem izmestie atkritumi)¹⁴. No Jūras stratēģijas pamatdirektīvas¹⁵ izrietošās plašākās rīcības iznākumā ES dalībvalstis ir vienojušās, ka pludmalēs uz katriem 100 krasta līnijas metriem vajadzētu būt mazāk nekā 20 piedrazojuma vienībām. Šo nozīmīgo apņemšanos – turēt Eiropas jūras tīras – balstīs Vienreizlietojamo plastmasas izstrādājumu direktīva¹⁶, kas papildus vienreizlietojamiem plastmasas izstrādājumiem attiecas arī uz zvejas rīkiem. Visi kopā tie veido 70 % no jūras piedrazojuma ES. Tiek strādāts pie analogas rīcības attiecībā uz jūras gultnes piedrazojumu un mikroplastmasu. Komisija rīkojas, lai izstrādātu apritīgus zvejas rīku konstruēšanas standartus un tādējādi atvieglotu nolietoto zvejas rīku atkārtotu izmantošanu un reciklējamiību. Komisijas priekšlikumā par pārskatītu Zvejniecības kontroles regulu¹⁷ ir iekļauti nozaudētu un pamestu zvejas rīku nodarītā kaitējuma mazināšanas pasākumi. Ar jauno Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda regulu¹⁸ tiks turpināts finansiāli atbalstīt zvejniekus, lai viņi varētu atgūt un savākt piedrazojumu un nozaudētus zvejas rīkus¹⁹, un saskaņā ar Ostas atkritumu pieņemšanas iekārtu direktīvu²⁰ tiks finansēta pienācīga šo rīku pārstrāde ostās un izkraušanas vietās. ES augstu vērtē zvejniekus kā *jūras kārtības sargus* un mudina šo funkciju vēl vairāk atbalstīt gan valsts, gan industrijas līmenī.

Tomēr galvenais ir novērst to, ka piedrazojums vispār nonāk jūrā. ES nulles piesārņojuma rīcības plāns dod vienreizēju iespēju izlēmīgāk vērsties pret piesārņojumu, ko rada barības vielas (izraisa eitrofikāciju), kontaminanti, piedrazojums (galvenokārt plastmasa) un zemūdens troksnis.

¹³ Arī jaunajā “Atlantijas reģiona rīcības plānā 2.0” ostas ir noteiktas par prioritāriem zilās ekonomikas vārtiem un centriem, savukārt ar iniciatīvu “WestMED” izveidota tehniska grupa ilgtspējīga transporta un zaļās kuģniecības jomā.

¹⁴ SWD(2018) 254 final.

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/56/EK (2008. gada 17. jūnijs), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (Jūras stratēģijas pamatdirektīva).

¹⁶ Direktīva (ES) 2019/904 (2019. gada 5. jūnijs) par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu.

¹⁷ COM(2018) 368 (pārskatīšanas priekšlikums, patlaban likumdevēji to skata pirmajā lasījumā).

¹⁸ Priekšlikums, Eiropas Parlamenta un Padomes regula par Eiropas Jūrlietu un zvejniecības un akvakultūras fondu un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 508/2014. Politiska vienošanās Padomē 2020. gada 3. decembrī.

¹⁹ Viena no iespējām ir izmantot ar lietu interneta sensoriem aprīkotos zvejas rīkus.

²⁰ Direktīva (ES) 2019/883, ar kuru groza Direktīvu 2010/65/ES.

Līdztekus piesārņojuma samazināšanai svarīgi būs izstrādāt aprites modeļus un risinājumus. 2020. gada ES aprites ekonomikas rīcības plānā²¹ izklāstīta vērīnīga programma, kas paredz materiālus un resursus ekonomikā paturēt pēc iespējas ilgāk un samazināt radīto atkritumu daudzumu, tādējādi palielinot aprītīgumu. Attiecībā uz lielu kuģu reciklēšanu ES Kuģu pārstrādes regula²² ietver unikālu un vērīnīgu standartu kopumu, kuru Komisija līdz 2023. gadam plāno pārskatīt, lai, iespējams, paplašinātu regulas darbības jomu un pastiprinātu pašreizējo režīmu. Attiecībā uz dezekspluatēto naftas un gāzes atkrastes platformu vidiski drošu apsaimniekošanu un optimālu apstrādi ES seko paraugam, ko rāda Konvencija par jūras vides aizsardzību Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā, un apsvērs relevanto ES tiesību aktu pārskatīšanu.

Lai mūsu jūrās novērstu galvenos piesārņojuma avotus un popularizētu reciklēšanas risinājumus, Komisija:

- rīkosies, lai līdz 2030. gadam uz pusi samazinātu **plastmasas piedrazojumu jūrā, barības vielu zudumu jūrā un ķīmisko pesticīdu izmantošanu un tās radīto risku,**
- rīkosies, lai ierobežotu tīšu **mikroplastmasas** pievienošanu produkcijai, bet attiecībā uz netīšu mikroplastmasas noplūdi izstrādāt marķēšanas, standartizācijas, sertifikācijas un regulatīvos pasākumus, to vidū pasākumus, kuru mērķis ir palielināt mikroplastmasas uztveršanu visos produkcijas aprites posmos,
- nodrošinās, ka zvejas operāciju laikā iegūtais piedrazojums tiek paziņots ostā un ka **no plastmasas izgatavotus zvejas rīkus** pēc to nolietošanas **savāc un reciklē.** Komisija sagatavos relevantos īstenošanas aktus un ir lūgusi nozares standartizācijas struktūras izstrādāt standartus par reciklējamiem zvejas rīkiem,
- lai nodrošinātu pienācīgu jūras vides aizsardzību, ierosinās pārskatīt **Kuģu pārstrādes regulu**²³ un ES prasības par **atkrastes platformu** dezekspluatāciju.

2.3. Biodaudzveidība un investēšana dabas resursos

Biodaudzveidības saglabāšana un aizsardzība būtu jāuzskata par jūrsaimnieciskās darbības pamatprincipiem. Jūras biodaudzveidība ir vairāk nekā tikai saimnieciskās darbības – piemēram, zvejas, biotehnoloģiju un tūrisma – priekšnoteikums. Biodaudzveidības saglabāšana un atjaunošana paver arī ekonomiskas iespējas.

ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam atzīmēts, ka, aizsargājamo teritoriju platību palielinot līdz 30 % no ES jūras teritorijas un izveidojot ekoloģiskos koridorus, tiks uz labu vērsta biodaudzveidības izzušana, palīdzēts mazināt klimata pārmaiņu ietekmi un vairot spēju šīs pārmaiņas izturēt, un vienlaikus tiks radīti vērā ņemami finansiāli un sociāli ieguvumi. Ir pierādīts, ka investīcijas aizsargājamās jūras teritorijās, jo īpaši stingri aizsargājamās teritorijās, dod bagātīgu ekonomisko atdevi un, ja aizsardzība ir efektīva, vairo zivis un citus dzīvus jūras organismus.

Saglabājot un atjaunojot piekrastes veģetācijas sistēmas, piemēram, plūdmaiņu purvus, mangrovju un jūraszāļu audzes, kas ar augiem, augsnēm un sanesām uzkrāj “zilo oglekli”²⁴,

²¹ COM(2020) 98 final.

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1257/2013 (2013. gada 20. novembris) par kuģu pārstrādi un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1013/2006 un Direktīvu 2009/16/EK.

²³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1257/2013 (2013. gada 20. novembris) par kuģu pārstrādi un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1013/2006 un Direktīvu 2009/16/EK.

²⁴ Piekrastes un okeānu ekosistēmu uzkrātais ogleklis.

var ievērojami pietuvināt Eiropas zaļā kursa dekarbonizācijas mērķus. Zilā oglekļa sekvestantu saglabāšana nozīmē arī piekrastes biodaudzveidības saglabāšanu. Lai atjaunotu biodaudzveidību un tāpat arī piekrastes un jūras ekosistēmu izturētspēju, svarīgi ir veidot mākslīgus rifus, atjaunot nozīmīgus jūras gultnes biotopus (koraļļu rifus, makroaļģu mežus u. c.) un rast teritoriju atsārņošanas vai eitrofikācijas novēršanas risinājumus. Šādas darbības var kļūt par atsevišķa tautsaimniecības sektora daļu. Lai visas potenciālās ietekmes būtu patiesi ilgtspējīgas, saprotams, ka ar tām jāstrādā holistiskā veidā. Arī zilās biotehnoloģijas piedāvā materiālu, fermentu, uztura bagātinātāju un zāļu ražošanā noderīgus risinājumus.

Tālrudzīgas, ekosistēmās balstītas pārvaldības pieejas izmantošana saskaņā ar ES tiesību aktiem²⁵ samazinās zvejas, derīgo izrakteņu ieguves un citu cilvēka darbību kaitīgo ietekmi uz jūras ekosistēmām, jo īpaši uz jutīgajām sugām un jūras gultnes biotopiem. Lai līdz minimumam samazinātu zvejošanas vidisko ietekmi uz jūras biotopiem, Komisija izmanto tādus pasākumus kā zvejas rīku un linuma acs izmēra specifikācijas un zvejas aizlieguma apgabali un sezonas. Patlaban Komisija gatavo ziņojumu par šo pasākumu īstenošanu un drīzumā publicēs jaunu rīcības plānu, kura mērķis ir vēl vairāk satuvināt zvejošanu (arī zvejošanu uz grunts) un biodaudzveidību. Tas nozīmēs pasākumu ieviešanu, lai vajadzības gadījumā mazāk izmantotu biodaudzveidībai viskaitīgākos zvejas rīkus, to vidū grunts zvejas rīkus, kas pašlaik ir lielākie jūras gultnes postītāji. Pāreju uz selektīvākiem un mazāk kaitīgiem zvejas paņēmieniem atbalstīs no Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda.

Lai saglabātu un atjaunotu jūras biodaudzveidību, Komisija:

- iesniegs **priekšlikumu par juridiski saistošiem ES mērķrādītājiem**, kas nosakāmi, **lai atjaunotu degradētās ekosistēmas**, jo īpaši galvenās zivju nārsta un zivju mazuļu uzturēšanās vietas un apgabalus, kam piemīt vislielākais oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas potenciāls un vislielākā spēja novērst un mazināt dabas katastrofas,
- līdz 2021. gada beigām attiecībā uz **zvejas resursu saglabāšanu un jūras ekosistēmu aizsardzību** ierosinās **jaunu rīcības plānu**, kurā jo īpaši tiks aplūkota jutīgās sugas un biotopus aizsargājoša rīcība,
- sadarbībā ar dalībvalstīm, reģioniem un Eiropas Vides aģentūru **apzinās un noteiks papildu aizsargājamās jūras teritorijas** un līdz 2021. gada beigām definēs, kas ir stingra aizsardzība,
- veicinās un atbalstīs **vietējās līdzdalības iniciatīvas** (piemēram, sabiedrības virzītas vietējās attīstības grupas, zivsaimniecības vietējās rīcības grupas u. c.), kuras jūras resursu atjaunošanu skata kopsakarā ar vietējo iedzīvotāju iztikas līdzekļu saglabāšanu.

2.4. Piekrastes izturētspēja

Mūsu dabas un ekonomisko vērtību un infrastruktūras aizsardzība nozīmē pielāgošanos neizbēgamām klimata pārmaiņu sekām. Tā vietā, lai būvētu vēl vairāk “pelēkās infrastruktūras” – dambjus, aizsprostus vai betona sienas –, klimatadaptācijā būtu

²⁵ Šajā sakarā svarīgi ir pilnībā īstenot šādus tiesību aktus: Jūras stratēģijas pamatdirektīva (2008/56/EK), Putnu direktīva (2009/147/EK), Biotopu direktīva (92/43/EEK), Direktīva 2011/92/ES, Direktīva 2001/42/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1380/2013 (2013. gada 11. decembris) par kopējo zivsaimniecības politiku, Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1241 (2019. gada 20. jūnijs) par zvejas resursu saglabāšanu un jūras ekosistēmu aizsardzību ar tehniskiem pasākumiem, ES Biodaudzveidības stratēģija (COM(2020) 380 final).

jāpaļaujās galvenokārt uz dabiskiem un dabā balstītiem risinājumiem, tādiem kā mitrāji (piemēram, sāļie purvi), jūraszāļu pļavas, mangrovju audzes un kāpas. Stiprinādama ilgtspējīgu tūrisma un ekonomikas attīstību, zaļās infrastruktūras izveide piekrastes reģionos palīdzēs saglabāt biodaudzveidību, piekrastes ekosistēmas un ainavas. Šīs pielāgošanās darbības kļūs par atsevišķu jaunu zilās ekonomikas sektoru.

Aptuveni trešdaļa ES iedzīvotāju mājā līdz 50 km attālumā no krasta. Vairāk nekā 200 miljoni iedzīvotāju mīt piekrastes reģionos vai uz kādas no daudzajām Eiropas salām. 2018. gadā Klimata pārmaiņu starpvaldību padome (*IPCC*) norādīja, ka jūras līmenis līdz 2100. gadam, visticamāk, būs pieaudzis par 0,4–0,8 metriem un varbūt pat līdz 1,1 metram, ja globālo siltumnīcefekta gāzu emisiju tendences saglabāsies nemainīgas²⁶. Siltuma absorbcijas un arktisko un antarktisko ledāju kušanas dēļ arī pēc 2100. gada jūras līmenis turpinās celties vēl gadsimtiem ilgi. Turklāt klimata pārmaiņu ietekmē vairākkārt pieaugs tādu ekstrēmu laikapstākļu notikumu iespējamība, kuri izceļas jūrās un okeānos un nodara nopietnu kaitējumu iedzīvotājiem, saimnieciskajiem aktīviem un infrastruktūrai.

Tiek lēsts, ka ES publiskie izdevumi piekrastes aizsardzībai pret erozijas un plūdu risku 1990.–2020. gada laikposmā pārsnieguši 5 miljardus EUR gadā²⁷. Savukārt, ar zaudētajiem ES piekrastes ekosistēmu pakalpojumiem saistītas bezdarbības izmaksas būtu 340–360 miljardi EUR gadā. Vienotas reakcijas sagatavošana un izplānošana prasa strauju uzrāvienu. Jaunajā ES stratēģijā par pielāgošanos klimata pārmaiņām²⁸ izklāstīts reaģēšanas satvars, kas balstīts uz viedāku, ātrāku un sistēmiskāku pielāgošanos ES un izlēmīgāku starptautisko rīcību klimatnoturības jomā. Piemērodama minētās stratēģijas iezīmētās vadlīnijas, Komisija:

- strādās pie tā, lai **aizpildītu zināšanu robus** un stimulētu inovāciju ar nolūku palielināt piekrastes teritoriju klimatnoturību, arī jaunā veidā pielietojot tradicionālo un dabā balstīto risinājumu salīdzinošo analīzi,
- strādās pie *Copernicus* un *EMODNET* novērošanas, modelēšanas un prognozēšanas spēju palielināšanas, lai **vairotu gatavību ekstremālu laikapstākļu notikumu** (piemēram, plūdu, vētras paisuma) **un jūras līmeņa reģionālas paaugstināšanās sekām,**
- lai izstrādātu pielāgošanās stratēģijas un kopīgu pieeju piekrastes teritoriju pārvaldībai²⁹, investētu ilgtspējīgā piekrastes aizsardzībā un pielāgotu piekrastes saimniecisko darbību, **stimulēs sadarbību starp piekrastes reģioniem un salām,** kurām ir kopīgas vajadzības un kas atrodas vienā un tajā pašā jūras baseinā,
- ar ES fondu atbalstu palīdzēs dalībvalstīm **ilgtermiņā plānot pakāpeniskas investīcijas.**

2.5. Atbildīgas pārtikas sistēmas

²⁶ Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (*IPCC*) Īpašais ziņojums par okeānu un kriosfēru mainīga klimata apstākļos, kopsavilkums politikas veidotājiem, B.3.1. iedaļa, <https://www.ipcc.ch/srocc/chapter/summary-for-policy-makers/>.

²⁷ <https://www.eea.europa.eu/themes/water/europes-seas-and-coasts>.

²⁸ [SEC\(2021\) 89 final](#).

²⁹ Padomes Lēmums 2010/631/ES (2010. gada 13. septembris) par to, lai Eiropas Savienības vārdā noslēgtu Konvencijas par Vidusjūras reģiona jūras vides un piekrastes aizsardzību Protokolu par kompleksu piekrastes teritoriju pārvaldību Vidusjūras reģionā.

Prasmīgāk izmantojot jūras resursus un izvēloties alternatīvus pārtikas un barības avotus, zilā ekonomika spēj palīdzēt mazināt pārtikas ražošanas radīto klimata un dabas resursu noslogojumu.

Pašreizējā pārtikas ražošanas un patēriņa sistēma ir viens no sektoriem, kuru dēļ rodas oglekļa emisijas un piesārņojums un notiek biodaudzveidības izzušana. Sistēmas ievirzīšana ilgtspējīgā gultnē ir mērķis, ko ar visaptverošu pieeju, kura caurvij daudzus zilās ekonomikas aspektus, īsteno raudzīs Komisijas stratēģija “No lauka līdz galdam”³⁰. Minētie aspekti ir atbildīga zvejošana, kas krājumus nostabilizē ilgtspējīgā līmenī, ilgtspējīga akvakultūra, kura papildina ierobežotās nozvejas, ko var gūt savvaļā, un aļģu audzēšana kā lauksaimniecības alternatīva.

Eiropas zvejniecība ir spērusi platus soļus, lai Eiropas zivju krājumus ataudzētu līdz ilgtspējīgam līmenim un izpildītu kopējās zivsaimniecības politikas ilgtspējas standartu³¹, it īpaši Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā. Tomēr vēl aizvien pastāv nopietni izaicinājumi, tādi kā nevēlamu nozveju un izmetumu samazināšana ar selektīvākiem zvejas paņēmieniem. Izmetumi rada ievērojamu daudzumu atkritumu un apdraud gan jūras bioloģisko resursu ilgtspējīgu izmantošanu, gan zvejniecību dzīvotspēju. Patlaban notiekošā ES zivsaimniecības kontroles regulas pārskatīšana, ar to saistītā diskusija par izkraušanas pienākuma kontroles trūkumu un nepieciešamība pilnībā dokumentēt jutīgu sugu zvejniecības un piezvejas apstiprina, cik svarīgi ir no tradicionālajām kontroles metodēm pāriet uz jaunām digitālajām sistēmām.

Zvejniecības digitalizācija un progresīvi rīki (piemēram, attālinātas elektroniskas monitoringa sistēmas, nozvejas paziņošana, izmantojot mobilās lietotnes, ekosistēmu modelēšana un mākslīgā intelekta rīki) spēj optimizēt zvejas operācijas un vienlaikus nodrošināt datu vākšanu un analīzi, uzlabot kontroli un uzraudzību, mazināt administratīvo slogu un galu galā palīdzēt jūras bioloģiskos resursus pārvaldīt ilgtspējīgi, bet bez fiziskas klātbūtnes. Ļoti ticams, ka šādas augsto tehnoloģiju sistēmas zvejošanā kļūs par parastu lietu. Popularizējot ES radītu digitālo zinātību, zvejas industrijā ienāktu jauna darbvietu paaudze.

Ja **akvakultūru** pārvalda ilgtspējīgi, tā kļūst par vērtīgu pārtikas un barības avotu ar mazu vidisko ietekmi. ES akvakultūra atbilst augstiem produktu kvalitātes un dzīvnieku veselības standartiem, taču joprojām ir iespējams vairot tās dažādību³² un konkurētspēju un uzlabot vidisko sniegumu. Mazietekmes akvakultūra (piemēram, zema trofiskā līmeņa, multitrofiskā un bioloģiskā akvakultūra) un akvakultūras vidiskie pakalpojumi, tālāk attīstīti, spētu dot lielu pienesumu Eiropas zaļajā kursā, stratēģijā “No lauka līdz galdam” un ilgtspējīgā zilajā ekonomikā. Jaunajās ES akvakultūras stratēģiskajās vadlīnijās³³ ieskicētas šīs pārveides aprises un vajadzīgās darbības. Tās atbalsta paraugpraksi, ko piekopj, lai nodrošinātu labu vidisko sniegumu un veicinātu apritīgu akvakultūras praksi, piemēram, objektu vidisko monitoringu un atkritumu apsaimniekošanu. Bioloģiskās pārtikas sektora attīstīšanai

³⁰ COM(2020) 381 final.

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1380/2013 (2013. gada 11. decembris) par kopējo zivsaimniecības politiku un ar ko groza Padomes Regulas (EK) Nr. 1954/2003 un (EK) Nr. 1224/2009 un atceļ Padomes Regulas (EK) Nr. 2371/2002 un (EK) Nr. 639/2004 un Padomes Lēmumu 2004/585/EK.

³² ES vēl aizvien importē vairāk nekā 70 % no tās patērētajiem jūras produktiem. Akvakultūras produkti ir tikai 25 % no ES jūras produktu patēriņa, un ES akvakultūra nodrošina mazāk nekā 2 % no pasaules akvakultūras produkcijas. Akvakultūras produktu ražošana joprojām ir izteikti koncentrēta atsevišķās ES dalībvalstīs, un audzēto sugu ir maz, tāpēc dažādošanas potenciāls ir liels.

³³ COM(2021) 236 final.

paredzētais rīcības plāns³⁴ ietver vairākas iniciatīvas, kas īpaši tēmētas uz bioloģiskās akvakultūras ražošanas veicināšanu ES.

Papildus **aļģēm** piemītošajam biobāzētu produktu un biodegvielu ražošanas potenciālam tās var kļūt arī par dzīvotspējīgām un ilgtspējīgām pārtikas un barības sastāvdaļu alternatīvām. Aļģu cilmes pārtika spēj mazināt lauksaimniecības, akvakultūras un zvejniecības radīto vidisko noslogojumu. Investēšana mikroaļģēs kā jaunā dzīvnieku barības avotā var palīdzēt samazināt dzīvnieku barošanai vajadzīgās savvaļas zivju nozvejas. Lai gan eitrofikācijas apkarošana prasa pirmām kārtām samazināt piesārņojumu tā rašanās vietā, arī jūras aļģu audzēšana var palīdzēt atbrīvot ūdeni no liekā oglekļa, slāpekļa un fosfora. Jaunu aļģu un jūras cilmes pārtikas un barības produktu ielaišana Eiropas Savienības tirgū ilgtspējīgas pārtikas sektoram dod lielisku attīstības iespēju. Lai gan vairāki produkti tirgū jau ir laisti, jaunu aļģu cilmes pārtikas produktu gadījumā var būt vajadzīgs izpildīt Jaunu pārtikas produktu regulas³⁵ prasības un saņemt pirmstirgus atļauju. Komisija izpētīs arī šūnu cilmes jūras produktu potenciālu kļūt par inovatīvu un ilgtspējīgu alternatīvu.

Patērētāji aizvien biežāk pieprasa produktus ar mazu vidisko pēdu un īsas piegādes ķēdes. Tomēr tirgum jāatalgo arī pieaugošie zvejnieku un zivsaimnieku pūliņi panākt produktu kvalitāti. Stratēģijas “No lauka līdz galdam” rīcības plāns ietver iniciatīvas par ilgtspējīgu pārtikas marķēšanas sistēmu, kura ļaus patērētājiem izvēlēties pārdomāti. Ar īpaši pārtikas piegādes ķēdei pieņemtu ES atbildīgas uzņēmējdarbības un tirgvedības rīcības kodeksu no šīs ķēdes vidējiem posmiem centīsies panākt vērienīgas apņemšanās, kas papildinās zvejnieku un zivsaimnieku centienus ilgtspējas jomā un galu galā padarīs ilgtspējīgāku visu jūras produktu vērtības ķēdi. Lai stiprinātu patērētāju pozīcijas un palīdzētu nodrošināt, ka ES zvejas un akvakultūras produktu tirgū valda vienlīdzīgi konkurences apstākļi, tiks modernizēti ES jūras produktu tirdzniecības standarti.

Lai zilajā ekonomikā izveidotu ilgtspējīgas pārtikas sistēmas, Komisija:

- līdz 2023. gadam iesniegs tiesību akta priekšlikumu par zvejas un akvakultūras produktus aptverošu regulējumu, kas vajadzīgs, lai paātrinātu un atvieglotu pāreju uz ilgtspējīgu pārtikas sistēmu,
- 2022. gadā nāks klajā ar tiesību akta priekšlikumu par **moderniem un ilgtspējīgiem jūras produktu tirdzniecības standartiem**, kas vajadzīgi, lai patērētājiem un piegādes ķēdes operatoriem sniegtu salīdzināmu informāciju par jūras produktu vidisko un sociālo ilgtspēju un oglekļa pēdu,
- lai veicinātu ES aļģu industrijas attīstību, 2022. gadā pieņems **īpašu iniciatīvu par aļģēm**³⁶. Samazinot pieteikšanās izmaksas, šī iniciatīva atvieglos atļauju piešķiršanu aļģēm kā jauniem pārtikas produktiem, atvieglos piekļuvi tirgum, palielinās patērētāju informētību un aļģu produktu pieņemamību, kā arī aizpildīs zināšanu robu un mazinās pētniecības un inovācijas nepilnības,

³⁴ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12555-Organic-farming-action-plan-for-the-development-of-EU-org>.

³⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/2283 (2015. gada 25. novembris) par jauniem pārtikas produktiem un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1169/2011 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 258/97 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1852/2001.

³⁶ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12780-Towards-a-strong-and-sustainable-EU-Algae-sector>.

- pārskatot zvejas kontroles sistēmu, lai virzītos uz progresīviem digitālajiem zvejas kontroles mehānismiem, atbalstīs **zvejas kontroles digitālo pāreju** un veicinās zvejas noteikumu izpildes panākšanu,
- novērtēs šūnu cilmes jūras produktu potenciālu un pētniecības un investīciju vajadzības,
- **īstenojot kopējo zivsaimniecības politiku** un cieši sadarbojoties ar visām ieinteresētajām personām, lai raiti īstenotu Vidusjūras rietumdaļas zvejniecību pārvaldības daudzgadu plānu, stiprinās zvejniecību pārvaldību Vidusjūrā un Melnajā jūrā.

3. ILGTSPĒJĪGAS ZILĀS EKONOMIKAS ATTĪSTĪBAS PALĪGI

3.1. Zināšanas par okeānu

Ilgospējīgi pārveidot zilo ekonomiku varēs tad, ja būs pieejami uzticami, kvalitatīvi un saskaņoti okeāna dati. Labākas zināšanas par okeānu un tā ekosistēmām, kā arī brīva piekļuve datiem ļaus industrijai, publiskajām iestādēm un pilsoniskajai sabiedrībai pieņemt pārdomātus lēmumus.

*EMODNET*³⁷, izmantojot kopīgus standartus un atvērtās piekļuves principus, sakopo simtiem iestāžu veiktos mērījumus, lai šādi padarītu ES par labākās prakses paraugu attiecībā uz **jūras datu koplietošanu** un okeāna novērojumiem. *Copernicus* jūras vides pakalpojums nodrošina satelītstatus un prognozēšanas pakalpojumus ES jūras baseinos un visā pasaulē. Turpinās darbs pie okeāna digitalizēšanas, datu izšķirtspējas un izmantojamības uzlabošanas un šo datu pārvēršanas zināšanās un rīkos, kas spēj kalpot plašam ieinteresēto personu lokam. Šis darbs un jo īpaši iniciatīvas “Galamērķis Zeme” daļa “Okeāna digitālais dvīnis”³⁸, kuras izstrādē iesaistītas vairākas starptautiskas iestādes, palīdzēs ar okeāna attīstības monitoringa un simulāciju starpniecību stāties pretim sarežģītām vidiskām pārmaiņām un to sociālekonomiskajām sekām. Turklāt tas būs taustāms piensesums ANO desmitgadē, kas veltīta okeānzinātnes devumam ilgtspējīgā attīstībā³⁹.

Politikas veidotājiem un uzņēmumiem, kuriem jāpieņem lēmumi strauji mainīgā vidē, it īpaši krīzes laikā, svarīgi ir **sociālekonomiskie dati**. Kopš 2018. gada zilās ekonomikas pārskatu sniedz Zilās ekonomikas ziņojums. Ekonomikas progresam izsekot ļauj ērti lietojams zilās ekonomikas indikators⁴⁰ rīks. Eiropas Zvejniecības un akvakultūras produktu tirgus novērotavas⁴¹ un Zilās bioekonomikas ziņojuma satvarā ir savākti, apstrādāti un izplatīti dati par zvejas un akvakultūras tirgiem un par jūras bioloģisko resursu inovatīvu izmantošanu. Kopš pandēmijas sākuma jaunas un biežākas analīzes ļāvušas ietekmi uz sektoru novērtē reāllaikā, ļaujot operatoriem paredzēt noteikumu un patēriņa modeļu izmaiņas, pielāgoties un atgūties ātrāk. Tas palīdz sasniegt Eiropas zaļā kursa mērķi izveidot izturētspējīgāku pārtikas piegādes ķēdi.

³⁷<https://emodnet.eu/en>. *EMODNET* apvienojušās vairāk nekā 120 organizācijas, kas sniedz jūras vides datus šādās septiņās disciplīnās: batimetrija, ģeoloģija, jūras gultnes biotopi, ķīmija, bioloģija, fizika un cilvēka darbība. Datus apstrādā, lai tos padarītu “FAIR” (“viegli atrast, viegli piekļūt, viegli sakomplektēt un viegli izmantot” jeb “atrodamus, piekļūstamus, savienojamus, atkalizmantojamus”).

³⁸ Tematu “Okeāna digitālais dvīnis” ieplānos un “Galamērķa Zemes” sistēmā iekļaus no 2023. gada.

³⁹ <https://www.oceandecade.org/>.

⁴⁰ <https://blueindicators.ec.europa.eu/>.

⁴¹ *EUMOFA*: <https://www.eumofa.eu/>.

Lai uzkrātu zināšanas, kas vajadzīgas pārejai uz ilgtspējīgu zilo ekonomiku, Komisija:

- līdz 2022. gadam sagatavos **okeāna novērošanas iniciatīvu**, kuras mērķis ir strukturēt un saskaņot okeāna datu vākšanu dažādiem mērķiem, piemēram, vides monitoringam, zvejniecības un akvakultūras pārvaldībai, pētniecībai, navigācijas drošumam,
- 2021. gadā kopā ar Komisijas Kopīgo pētniecības centru izveidos **Zilās ekonomikas novērotavu**, kas publicēs **ikgadējus ziņojumus par zilo ekonomiku** un sniegs atjauninātu informāciju par zilās ekonomikas dekarbonizēšanas sekmēm,
- laidīs klajā stabilu metodiku par to, **kā dabas kapitāla jēdzienu integrēt ekonomiskos lēmumos**. Tas nozīmē, ka būs jānovērtē un skaitļos jāizsaka gan jūras ekosistēmu pakalpojumu ekonomiskā vērtība, gan sociālekonomiskās izmaksas un ieguvumi, kas izriet no jūras vides veselīguma saglabāšanas,
- *Copernicus* jūras pakalpojumu izvēršīs par ES referenci okeāna prognozēšanas jomā un par okeāna klimata centru pasaules un paneiropas mēroga piekrastes pakalpojumu sniegšanai,
- turpinās investēt modelēšanā, lai varētu laikā un telpā labāk monitorēt dzīvās ekosistēmas un zvejas resursus.

Visas minētās iniciatīvas atbilst Eiropas Komisijas izstrādātajai Eiropas Datu stratēģijai⁴², jo tās dara publiskā sektora datus pieejamus atkalizmantošanai un ļauj datiem brīvi plūst visā ES un arī starpsektorāli, tādējādi dodot labumu uzņēmumiem, pētniekiem un valsts pārvaldes iestādēm.

3.2. Pētniecība un inovācija

Jūras zinātniskā un tehniskā pētniecība un inovācija ir neaizstājami svarīga, lai sasniegtu ES mērķi līdz 2050. gadam kļūt klimatneitrālai, aizsargātu un atjaunotu jūras ekosistēmas un padarītu zilo ekonomiku par ilgtspējīgu inovāciju radošu ideju un rīcības avotu.

Tādas inovatīvas tehnoloģijas kā lielle dati, mākslīgais intelekts, uzlabota modelēšana, sarežģīti sensori un autonomas sistēmas zilo ekonomiku var pārveidot jau tuvākajā nākotnē. Jaunās tehnoloģijas var ļaut tradicionālajiem sektoriem, piemēram, kuģniecībai, zvejniecībai un tūrismam, uzlabot to ilgtspēju un aprītīgumu; no inovācijas lielā mērā ir atkarīga jaunietekmes sektoru, piemēram, zilo biotehnoloģiju, atkrastes atjaunīgo energoresursu un jūras drošības, pastāvēšana. Ar inovācijas palīdzību piekrastes kopienas var atjaunot vai pārveidot savu ekonomiku un kļūt par vietējiem ilgtspējas virzītājspēkiem. Spēcīgs šā procesa dzinulis ir sabiedrības virzīta vietējā attīstība, ko finansē no Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda⁴³.

Pētniecības un inovācijas nozīmi zaļā kursa turēšanai vajadzīgās pārveides virzīšanā nav iespējams pārspīlēt. Pamatprogrammas **“Apvārsnis Eiropa”** investīcijas pētniecībā un inovācijā palīdzēs veikt pārveidojumus, kas vajadzīgi, lai radītu ilgtspējīgas zilās ekonomikas vērtības ķēdes un darītu iespējamu divējādo zaļo un digitālo pāreju. “Apvāršņa Eiropas” jaunajām uzdevumjomām un Eiropas partnerībām būs izšķiroša nozīme, dodot iedzīvotājiem un praktiķiem (tie var būt mazi un vidējie uzņēmumi, akadēmiskās aprindas, pētnieki, publiskās iestādes un investori) iespēju risinājumus kopīgi gan izstrādāt, gan īstenot.

⁴² COM(2020) 66 final.

⁴³ FARNET tīklā var atrast vairākus piemērus.

Ar pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” cieši salāgotas pārdomātas specializācijas stratēģijas palīdz veicināt inovāciju Eiropas Reģionālās attīstības fonda kontekstā. Jaunā starpreģionālā inovācijas investīciju iniciatīva atbalstīs starpreģionālus projektus, kas attīsta Eiropas vērtības ķēdes, savukārt ES Klimatrīcības inovācijas fonds – mazoglekļa tehnoloģiju demonstrējumu projektus jūras vidē.

Ilgspējīgai zilajai ekonomikai vajadzīgo paneiropas inovācijas ekosistēmu Komisija izstrādās ar šādu iniciatīvu palīdzību:

- **uzdevumjomas kandidāte “Veselīgi okeāni, jūras, piekrastes un iekšzemes ūdeņi”**, kas iecerēta, lai klimatneitralitāti sasniegtu, samazinot jūras ekosistēmu iztraucējumu, atjaunojot jūras un saldūdens ekosistēmas, cīnoties pret biodaudzveidības izzušanu un piesārņojumu un veicinot zilās ekonomikas risinājumus,
- **uz klimatneitrālu, ilgtspējīgu un produktīvu zilo ekonomiku vērsta jaunā Eiropas partnerība**, kam jāsākas 2023. gadā, būs publiska iniciatīva, kuru līdzfinansēs ES, valstu valdības un nacionālās pētniecības finansēšanas aģentūras.

3.3. Investīcijas

Lai sasniegtu Eiropas zaļā kursa mērķus, būs vajadzīgas lielas investīcijas. 2030. gadā trešdaļa zilās ekonomikas investīciju joprojām varētu būt ilgtnespējīga. Ir ļoti svarīgi, lai iepriekš (2. nodaļā) aprakstītie ilgtspējas jautājumi tagad tiktu integrēti visos lēmumos par investēšanu un neatkarīgi no finansējuma avota.

Attiecībā uz **privāto kapitālu** Komisija, Eiropas Investīciju banka un Pasaules Dabas fonds sadarbībā ar privātām un publiskām finanšu iestādēm ir definējušas ilgtspējīgus okeānspecifiskus principus un standartus. Līdz šim brīvprātīgajai ilgtspējīgas zilās ekonomikas finanšu iniciatīvai⁴⁴ ir pievienojušās vairāk nekā 50 finanšu iestādes. Svarīgs ilgtspējīgu jūras ekonomisko darbību definēšanas rīks būs ES ilgtspējīgo investīciju taksonomija, kas patlaban tiek izstrādāta.

ES **publiskais finansējums** saglabā savu izšķirošo nozīmi attiecībā uz mazāk izstrādātām tehnoloģijām un projektiem, kuriem nepieciešams piesaistīt investorus, samazināt izmaksas un nenoteiktību un paātrināt ienākšanu tirgū. Jaunā programma *InvestEU* būs ļoti relevanta jūras transportam, ostām un atkrastes atjaunīgo energoresursu enerģijai, kā arī biodaudzveidības saglabāšanai un atjaunošanai, ilgtspējīgai akvakultūrai un okeāna novērošanai. Piemēram, transporta nozarē kuģu atjaunošana vai modernizēšana ar mazemisiju un bezemisiju tehnoloģijām saglabātu industriju, kas Eiropai dod stratēģiskas priekšrocības. Jaunos atkrastes atjaunīgās enerģijas projektos riska un kapitāla izmaksu samazināšana var aizsākt pozitīvu ķēdes reakciju, kas stimulēs privātā kapitāla un jaunu investīciju piesaisti.

Kohēzijas politikas fondi turpinās atbalstīt projektus, kas ar zaļiem un neto bezoglekļa risinājumiem palīdz īstenot pāreju jūras transportā, dekarbonizē ostu infrastruktūras un izvērsēt atjaunīgo energoresursu lietošanu, un turpinās atbalstīt arī riskantus aprītes ekonomikas projektus un vietējus klimatadaptācijas pasākumus. Dalībvalstu pāriešanu uz modernu, resursefektīvu, konkurētspējīgu un izturētspējīgu ekonomiku atbalstīs arī Atveseļošanas un noturības mehānisms. Paredzams, ka relevantie valstu plāni atbalstīs reformas un investīcijas

⁴⁴ <https://www.unepfi.org/blue-finance/>.

zilajās tehnoloģijās un spējās un ka minētais mehānisms nepieļaus pasākumus, kuri būtiski kaitē videi vai apdraud jūras resursu izmantošanas ilgtspēju.

Lai palielinātu publiskās un privātās investīcijas galvenajās šajā paziņojumā atzīmētajās prioritātēs, Komisija sadarbosies ar Eiropas finanšu iestādēm:

- Komisija un **Eiropas Investīciju banka** strādās pie tā, lai sistematizētu centienus samazināt piesārņojumu Eiropas jūrās, jo īpaši Vidusjūrā. Abas iestādes apsvērs, kādā veidā privātos investorus un publiskās attīstības bankas varētu stimulēt šos centienus atbalstīt,
- Komisija un **Eiropas Investīciju fonds** sadarbosies, lai izpētītu, kāds satvars varētu atvieglot dalītās pārvaldības finanšu instrumentu izmantošanu ilgtspējīgas zilās ekonomikas labā,
- lai palīdzētu mazākiem uzņēmumiem, kuriem ir transformatīvas idejas, bet grūti piekļūt privātajam kapitālam, Komisijas *BlueInvest*⁴⁵ platforma nodrošinās piemērotu atbalstu, pamanāmību, piekļuvi investoriem un konsultācijas par gatavību investīcijām. Šajā sakarā noderēs ES budžeta garantija no *InvestEU*, kas kopā ar sektorālās programmas finanšu iemaksām no ES budžeta palīdzēs piesaistīt privāto kapitālu, lai finansētu “zilo tehnoloģiju” jaunuzņēmumu un agrīnā posma uzņēmumu riska kapitālu,
- gaidāmajā **valsts atbalsta noteikumu** un Atjaunojamo energoresursu direktīvas pārskatīšanā noteiks, ar kādiem nosacījumiem atbalstāma tīras enerģijas, arī atkrastes atjaunīgās enerģijas, ieviešana videi labvēlīgā un izmaksefektīvā veidā.

3.4. Zilās prasmes un darbvietas

Neraugoties uz pandēmijas izraisīto vispārējo lejupslīdi darba tirgū, divējādajai pārejai piemīt milzīgs nodarbinātības potenciāls. Lai šo potenciālu izmantotu, ir ārkārtīgi svarīgi piesaistīt kvalificētu darbaspēku augsto tehnoloģiju uzņēmumiem. Turklāt mums jāpanāk, lai vairotos zilajā ekonomikā iespējamo darba gaitu pievilcība sabiedrības acīs.

Pāreja jau tagad rada brīvas darbvietas zilās ekonomikas darba tirgū. Piemēram, līdz 30 % no atkrastes atjaunīgās enerģijas uzņēmumiem sūdzas, ka vajadzīgās prasmes nav pieejamas vai ka trūkst esošu prasmju (piemēram, trūkst tehniķu). Atkrastes vēja enerģijas sektorā vien darbvietu skaits līdz 2030. gadam varētu trīskāršoties.

Jaunā Prasmju programma Eiropai⁴⁶ palīdz uzņēmumiem un indivīdiem, pilnveidojot prasmes un pārkvalificējoties, pielāgoties digitalizētiem procesiem un jaunām tehnoloģijām. Būdam daļa no plāniem nozaru sadarbībai prasmju jomā⁴⁷, jūrniecības alianse, kas programmā “Erasmus+” izveidota jūras tehnoloģiju prasmju attīstīšanai⁴⁸, līdz 2021. gada beigām norādīs, kā novēršams prasmju trūkums atkrastes atjaunīgās enerģijas un kuģubūves industrijā, un ierosinās prasmju stratēģiju, kas jāīsteno valsts un reģionālā līmenī.

⁴⁵ <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/en/frontpage/1451>.

⁴⁶ COM(2020) 274 final.

⁴⁷ Lai novērstu prasmju trūkumu attiecīgajos sektoros, tiek ierosināts galvenajām ieinteresētajām personām (proti, uzņēmumiem, arodbiedrībām, pētniecības institūtiem, izglītības un apmācības iestādēm un publiskajām iestādēm) veidot sektorspecifiskas partnerības un izstrādāt prasmju stratēģijas un konkrētas mācību un apmācību programmas.

⁴⁸ <https://www.projectmates.eu/>.

Zilās karjeras programma, kas kopš 2016. gada dotējusi dažādu zilās ekonomikas darbaspēka pārkvalificēšanos, tagad tiks paplašināta, lai segtu no Eiropas zaļā kursa un sanitārās krīzes izrietošās apmācības vajadzības. Lai veicinātu dzimumu līdzsvaru jūrniecības profesijās, Komisija vāks, konsolidēs un analizēs datus par jūrniecības sektorā strādājošajām sievietēm.

2021. gadā Komisija nāca klajā ar vērienīgu rīcības plānu Eiropas sociālo tiesību pīlāra un tā 20 principu īstenošanai visā ES. Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds īpaši atbalsta zvejnieku apmācību un prasmju pilnveidi, kā arī citas iniciatīvas, kas paredz investēt cilvēkos, prasmju pilnveidē un sociālajā dialogā. Cilvēkos, darbvietās un prasmēs investē arī vairāki citi ES fondi (piemēram, Eiropas Sociālais fonds+ un tehniskā atbalsta instruments). ES ir apņēmusies uzlabot darba aizsardzību un drošību jūrā. Tas panākams, apmācot zilajās darbvietās strādājošos un uzlabojot jūrnieku un zvejnieku darba apstākļus⁴⁹.

Komisija:

- zilajai ekonomikai relevantajās un ES industriālajā stratēģijā noteiktajās industriālajās ekosistēmās (tādās kā atkrastes atjaunīgā enerģija vai kuģubūve) veicinās un atvieglos **prasmju partnerību** izveidi saskaņā ar Prasmju paktiem,
- 2022. gadā Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda satvarā izsludinās **jaunu uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus par zilajām karjerām** un īpašu uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, kuru mērķis ir strādājošo vidū palielināt sieviešu īpatsvaru un viņu ietekmi zilās ekonomikas oficiālajā pārvaldībā,
- veicinās Starptautiskās Darba organizācijas un Starptautiskās Jūrniecības organizācijas konvenciju transponēšanu vai pieņemšanu, lai uzlabotu **darba apstākļus un saskaņotu apkopes locekļu apmācības prasības** un tādējādi uzlabotu arī profesijas tēlu.

4. ILGTSPĒJĪGAS PĀRVALDĪBAS APSTĀKĻU RADĪŠANA

Okeāni un jūras nes labumu visiem, taču pastāv risks, ka tos izmanto pārmērīgi un nerēķinoties ar šādas rīcības sekām. Tas rada vajadzību pēc vispārpieņemtiem noteikumiem un konvencijām attiecībā uz telpas plānošanu, iedzīvotāju iesaistīšanu, reģionālo sadarbību, jūras drošību un starptautisko politiku.

4.1. Jūras telpiskā plānošana

Jo lielāks pieprasījums pēc jūras telpas izmantošanas, jo svarīgāka kļūst telpiskā plānošana. Jūras telpiskā plānošana ir neaizstājama, kad jānovērš pretrunas starp politiskajām prioritātēm un jāsamierina dabas aizsardzība un ekonomikas attīstība. Jūras telpiskās plānošanas procesā būtiska ir sabiedriskā apspriešana, kurā piedalās gan iedzīvotāji, gan ieinteresētās personas.

Jūras teritoriālajai plānošanai ir lielākā nozīme Eiropas dekarbonizācijas un biodaudzveidības aizsardzības mērķu sasniegšanā. ES Biodaudzveidības stratēģijā skaidri noteikts, ka, lai piemērotu ekosistēmisku pārvaldības pieeju, nacionālajiem jūras telpiskajiem plānojumiem būtu jāaptver visi jūrniecības sektori un darbības, kā arī platībatkarīgie saglabāšanas un pārvaldības pasākumi. Plānošana turklāt uzlabo privāto investīciju noteiktības un paredzamības pakāpi un var veicināt ekonomikas sektoru sinerģiju. Jūras telpiskās plānošanas

⁴⁹ Saskaņā ar starptautiski atzītiem principiem un sistēmām, to vidū ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, SDO Deklarāciju par pamatprincipiem un pamattiesībām darbā un Konvenciju par darbu jūrniecībā.

direktīva⁵⁰ nodrošina, ka jau ļoti agrīnā plānošanas procesa posmā tiek apzināta un novērsta iespējamā negatīvā ietekme uz dabisko vidi un ka nacionālie jūras telpiskie plānojumi ir saskaņoti ar nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem, kā arī ar labu vides stāvokli, kas definēts Jūras stratēģijas pamatdirektīvā.

Komisija:

- pēc nacionālo jūras telpisko plānojumu pieņemšanas 2021. gada martā ziņos par ES Jūras telpiskās plānošanas direktīvas īstenošanas sekmēm 2022. gadā un sagatavos **priekšlikumus par to, kā Komisija var veicināt pārrobežu sadarbību** un mudināt dalībvalstis savos nacionālajos telpiskajos plāņos integrēt atkrastes atjaunīgās enerģijas sektora attīstības mērķus,
- 2021. gadā uzsāks **Jūras stratēģijas pamatdirektīvas pārskatīšanu** un atkarībā no tās iznākuma, iespējams, līdz 2023. gadam sagatavos jaunu šīs direktīvas redakciju,
- sagatavos **norādījumus par ekosistēmisku pieeju jūras telpiskajai plānošanai** un veicinās jūras telpas daudzpusīgu izmantošanu, vienā un tajā pašā vietā līdztekus veicot atšķirīgas darbības (tādas kā, piemēram, marikultūra un atkrastes atjaunīgās energosistēmas).

4.2. Iedzīvotāju iesaiste un okeānzinātība

Ilgtspējīgas zilās ekonomikas politika gan veicinās, gan uzlabos iedzīvotāju iesaisti.

Eiropas iedzīvotāji un jo īpaši jaunieši augstu vērtē jūru un okeānu veselību un attiecībā uz tiem atbalsta ilgtspējīgu pieeju. To apliecina sabiedrības bažas par okeāna piedrazojumu ar plastmasu. Tomēr ir jāturpina vairojot sabiedrības informētību par jūru un okeānu nozīmi dzīvības pastāvēšanai uz Zemes. Modernas mobilās lietotnes ļauj iedzīvotājiem izsekot videi nodarītajam kaitējumam, novērot šo kaitējumu un ziņot par to. Viens no potenciālās **okeāna uzdevumjomas** darbiem būtu rast jaunus veidus, kādos iesaistīt un emancipēt ES iedzīvotājus. Tas palīdzēs nodrošināt nākotnes saistību vidisko integritāti un tiešā veidā atbalstīs Eiropas zaļo kursu.

- Ar Komisijas nesen izveidoto iniciatīvu “EU4Ocean Coalition”⁵¹ tiks radīti **Eiropas skolu tīkli**, kas klasē ienesīs okeāna elpu. Iniciatīva ļaus okeāna saglabāšanas jomā strādājošajām organizācijām īstenot kopīgus projektus, kuru mērķis ir iesaistīt iedzīvotājus un palielināt iniciatīvas ietekmi un izplatīt tās vēstījumu.
- Komisija un *UNESCO* Starpvaldību Okeanogrāfijas komisija, dalībvalstis un starptautiskie partneri sadarbosies, lai palīdzētu īstenot **okeānzinātības programmu**, kas ir daļa no ANO desmitgades, kura veltīta okeānzinātnes devumam ilgtspējīgā attīstībā (2021–2030).

4.3. Jūras baseini, reģionālā sadarbība un atbalsts piekrastes reģioniem

Piekrastes reģioni un salas ir svarīgi zilās ekonomikas dalībnieki. Tā kā tiem bieži ir kopīgs jūras baseins, kopīgu problēmu risināšanai un kopīgu labumu sargāšanai ar reģionālās sadarbības līdzekļiem ir skaidra pievienotā vērtība. ES turpinās atbalstīt sadarbību, izstrādāt katram Eiropas jūras baseinam pielāgotas stratēģijas un tādu pašu sadarbīgu pieeju attiecināt arī uz kaimiņvalstīm, kurām ir ar ES kopīgs jūras baseins, jūras dzīvie resursi un ģeoekonomiskas iezīmes.

⁵⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/89/ES (2014. gada 23. jūlijs), ar ko izveido jūras telpiskās plānošanas satvaru.

⁵¹ <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/en/node/4484>.

Jūras baseinu stratēģijas ir izrādījušās efektīvas tādā ziņā, ka tās saved kopā plašu ieinteresēto personu loku (valstu valdības, piekrastes reģionus, pilsētas, pētniecības institūtus, izglītības tīklus, uzņēmējus) un ļauj tām virzīt darbu pie konkrētiem projektiem vai konkrētu rīcību, kas atbalsta ilgtspējīgu zilo ekonomiku. Tādi ir, piemēram, ilgtspējīga tūrisma piedāvājumi. Komisija atbalsta jūras baseinu un makroreģionālās sadarbības sistēmas, t. i., Atlantijas reģiona rīcības plānu 2020. gadam⁵², Vidusjūras rietumu reģiona jūrlietu stratēģiju⁵³, kopīgo jūrlietu programmu Melnās jūras reģionam⁵⁴, ES stratēģiju Adrijas un Jonijas jūras reģionam⁵⁵ un ES stratēģiju Baltijas jūras reģionam⁵⁶.

Vairāk nekā puse no ES tūrisma mītnēm atrodas piekrastes reģionos, un 30 % gadījumu nakšņots tiek pludmales kūrortos. **Jūras un piekrastes tūrisms** – zilās ekonomikas pīlārs, kas cieši saistīts ar daudziem citiem tās sektoriem, – pandēmijā ir stipri cietis. Pārvietošanās ierobežojumi radījuši sekas darbvietu un iztikas līdzekļu ziņā un ievērojami samazinājuši sektora spēju investēt izturētspējīgāku un ilgtspējīgāku pakalpojumu un piegādes ķēžu veidošanā. Investīcijas vajadzīgas, lai panāktu sociālo izturētspēju, stimulētu darbvietu radīšanu un rastu ekonomiskās iespējas piekrastes kopienām. Apzinādamās iepriekš minēto, Komisija ir izveidojusi satvaru⁵⁷, kas ļaus atjaunot drošu tūrismu un pavērs ceļu uz lielāku sektora izturētspēju un ilgtspēju.

Pēdējos gados ceļotāji jau tāpat vairāk gaida klimatam labvēlīgas un ilgtspējīgas ceļošanas pieredzes piedāvājumus, bet pandēmija ir vēl jūtāmāk palielinājusi pieprasījumu pēc “lēnā tūrisma”, dabas tūrisma un brīvdabas galamērķiem. Paredzams, ka ilgtspēja kļūs par nozīmīgāku tūristiskās izvēles aspektu un sektora atlabšanu nodrošinās galvenokārt reģionālie un vietējie galamērķi⁵⁸. Šīm iecerēm un virzībai uz ilgtspējīgāku tūrisma ekosistēmu vajadzētu kļūt par finanšu resursu izmantojuma un investīciju virzītājspēkiem Eiropas, nacionālajā, reģionālajā un vietējā līmenī.

Ņemot vērā ES tālāko reģionu neaizsargātību pret klimata pārmaiņām un dabas katastrofām un unikālos biodaudzveidības resursus un atjaunīgo energoresursu avotus, Eiropas zaļais kurss apņemas šiem reģioniem veltīt īpašu uzmanību.

Lai atbalstītu piekrastes reģionu atveseļošanu, Komisija:

- palīdzēs pilsētām un reģioniem vietējā līmenī vadīt zaļo un digitālo pāreju un pilnvērtīgi izmantot ES fondus un stimulus. Komisija izstrādās **atbalsta paketi** (konceptuālu vietējā zaļā kursa plānu) un **stratēģiskus norādījumus** (piemēram, “Intelligent Cities Challenge”). Tā mudinās dalībvalstis ES fondu plānošanā iekļaut jūras baseinu un makroreģionālas stratēģijas⁵⁹,
- ar ES fondu starpniecību veicinās un atbalstīs **jūras un piekrastes ekotūrisma** attīstību. ES atbalsta mērķis būs parādīt mūsu kontinenta daudzveidīgo jūras

⁵² <http://www.atlanticstrategy.eu/en>.

⁵³ <https://www.westmed-initiative.eu/>.

⁵⁴ <https://blackseablueconomy.eu/206/common-maritime-agenda-black-sea>.

⁵⁵ <https://www.adriatic-ionician.eu/>.

⁵⁶ <https://www.balticsea-region-strategy.eu/about/about>.

⁵⁷ Konkrēti, tas ir paziņojums par tūrismu un transportu 2020. gadā un pēc tam, ES vakcinācijas stratēģija, paziņojums par drošu darbības atsākšanu, digitālais zaļais sertifikāts un *Re-open EU* platforma un mobilā lietotne.

⁵⁸ Pasauls Tūrisma organizācijas izstrādātie principi, pēc kādiem virzāma pāreja uz zaļo ceļošanu un tūrisma ekonomiku.

⁵⁹ SWD(2020) 206 final.

mantojumu, gudri pārvaldīt tūristu plūsmas, dažādot piedāvājumu un paplašināt ārpussezonas tūrismu,

- turpinās saskaņā ar 2017. gada paziņojumu⁶⁰ **atbalstīt tālākos reģionus**, lai tie izmantotu savu plašo ekskluzīvo ekonomikas zonu iespējas, aizsargātu savas ārkārtīgi daudzveidīgās ekosistēmas, izstrādātu paši savas ilgtspējīgas zilās ekonomikas stratēģijas un apmainītos ar labo praksi, kā risināt tiem kopīgās klimataadaptācijas problēmas,
- turpinās veidot īpašās attiecības ar **kaimiņvalstīm un paplašināšanās procesa valstīm**, lai attīstītu zilās ekonomikas piegādes ķēdes, kas (saskaņā ar paziņojumu par tirdzniecības politikas pārskatīšanu) stiprina saiknes ar ES. Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instruments, Pirmspievienošanās palīdzības instruments un citi ES fondi sniegs pastāvīgu atbalstu sadarbības iniciatīvām, jo īpaši lai īstenotu Savienības Vidusjūrai 2. ministru deklarāciju par ilgtspējīgu zilo ekonomiku⁶¹, atjaunoto partnerību ar dienvidu kaimiņvalstīm⁶² un Rietumbalkāniem paredzēto ekonomikas un investīciju plānu.

4.4. Jūras drošība

Jūras telpas drošums un drošība ir ES stratēģisko interešu – kuģošanas brīvības, ārējo robežu kontroles, būtisko materiālu piegāžu u. c. – saglabāšanas, kā arī saimnieciskās darbības un iedzīvotāju aizsargāšanas priekšnoteikums, kam jābūt izpildītam gan jūrā, gan krastā.

ES jūras drošības stratēģijā un ar to saistītajā rīcības plānā ieskicēta sadarbīga reakcija uz mūsdienu iekšējiem un ārējiem jūras drošības izaicinājumiem. Viens no tiem ir vidiskā drošība, kas ietver klimata pārmaiņu paredzēšanu un pārvaldīšanu un nelikumīgu noplūžu, atkritumu izgāšanas, negadījumu un citu vidisko risku novēršanu. Informācijas, arī *in situ*, aerodatu un satelītdatu, apmaiņa ir svarīga, lai risinātu drošības izaicinājumus, novērstu nelikumīgas darbības jūrā un panāktu noteikumu izpildi. Triju galveno ES aģentūru⁶³ sadarbība krasta apsardzes funkciju jomā nodrošina lielus apjomradītus ietaupījumus, jo samazina pārklāšanos, sagatavo daudzfunkcionālas operācijas un meklēšanas un glābšanas operācijās koplieto gaisa kuģus un kuģus, reaģē uz naftas piesārņojumu u. c. Lai informācijas apmaiņu uzlabotu, Eiropas Komisija ir izstrādājusi vienotu jūrlietu informācijas apmaiņas vidi (*CISE*)⁶⁴.

CISE ļaus daudzu civilo un militāro sektoru (tādu kā jūras transporta drošība, zvejas kontrole, sagatavotība jūras piesārņojumam un reaģēšana uz to, jūras vides aizsardzība, muita, robežkontrole, vispārējā tiesībaizsardzība un aizsardzība) iestādēm, arī pāri robežām, apmainīties ar reāllaika informāciju par jebkādiem notikumiem jūrā. Piedalīšanās *CISE* ir brīvprātīga. Patlaban tā atrodas pārejas posmā, kas ilgs līdz 2023. gadam un ko pārvalda Eiropas Jūras drošības aģentūra ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm un citām ES struktūrām. Aģentūra turklāt ir pilnvarota veikt satelītproduktu piegādes *Copernicus* jūras uzraudzības pakalpojuma ietvaros.

Komisija:

⁶⁰ COM(2017) 623 final.

⁶¹ <https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2021/02/Declaration-UfM-Blue-Economy-EN-1.pdf>.

⁶² JOIN(2021) 2.

⁶³ EMSA, EFCA un Frontex.

⁶⁴ <http://emsa.europa.eu/cise.html>.

- ierosinās 2024. gadā **pāriet uz CISE operacionālo posmu** un, ņemot vērā pārejas posma rezultātus, izveidot pilnvērtīgu ES jūras uzraudzības iestādēm pieejamās informācijas kopīgošanas sistēmu.

4.5. Ilgtspējīgas zilās ekonomikas popularizēšana ārvalstīs

Ilgtspējīgas zilās ekonomikas popularizēšana nevar apstāties pie Eiropas Savienības robežām. Daudzas zilās ekonomikas vērtību ķēdes ir globālas un pakļautas globālai konkurencei, un ES operatori veic uzņēmējdarbību visā pasaulē. Tāpēc mūsu pienākums ir ne tikai aizsargāt ES tirgu no ilgtspējīgiem produktiem un prakses, bet arī nodrošināt ES uzņēmumiem vienlīdzīgus konkurences apstākļus globālajā tirgū un popularizēt ES speciālās zināšanas, vidisko rīcību un tiesiskumu.

Ievērojot 2016. gadā pieņemto Starptautiskās okeānu pārvaldības darbākārtību⁶⁵ un ANO Jūras tiesību konvencijas izveidoto tiesisko regulējumu, Komisija turpinās radīt apstākļus ilgtspējīgai starptautiskajai zilajai ekonomikai. Tā turpinās iestāties par zinātniski pamatotu okeāna dabas resursu, to vidū zvejniecību, pārvaldīšanu, atbalstot ilgtspējīgu attīstību saskaņā ar ES jūrlietu partnerībām un nolīgumiem un veicinot ilgtspējīgu zvejošanu reģionālo zvejniecības pārvaldības organizāciju satvarā. Komisija turpinās apkarot nelegālu zveju un cīnīties pret krāpšanos ar jūras produktiem, uz kuriem attiecas ES noteikumi. Ar ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumu starpniecību tā turpinās uzlabot zvejniecības pārvaldību partnervalstīs un palīdzēt attīstīt vietējo ekonomiku.

Starptautiskajās līgumsarunās ES būtu jāaizstāv uzskats, ka jūras minerālresursus starptautiskajā jūras gultnes apgabalā drīkst apgūt tikai pēc tam, kad ir pietiekami izpētīta dziļjūras izraktnu ieguves ietekme uz jūras vidi, biodaudzveidību un cilvēka darbībām, ir izprasti riski un ir pierādāms, ka izmantotās tehnoloģijas un darbības prakse videi vērā ņemami nekaitē.

Komisija:

- **ANO Konvencijas par bioloģisko daudzveidību** Pušu 15. konferencē iestāties par vērienīgu globālo biodaudzveidības satvaru, kas laikposmā pēc 2020. gada aizsargā un atjauno jūras ekosistēmas un biotopus un ietver globālu vienošanos aizsargāt vismaz 30 % no pasaules jūras teritorijas,
- atbalstīs to, ka ceturtajā ANO Jūras tiesību konvencijas starpvaldību konferencē jānoslēdz vērienīgs, juridiski saistošs **nolīgums par jūras bioloģisko daudzveidību teritorijās, kas ir ārpus valstu jurisdikcijas**, lai tādējādi veicinātu atklātās jūras resursu saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu,
- vadīs centienus panākt **globālu vienošanos par plastmasu** un veicinās aprite ekonomikas pieejas izmantošanu attiecībā uz plastmasu, tādējādi liekot pamatus spēcīgākai un labāk koordinētai reakcijai uz pasaules piesārņojumu ar plastmasu,
- īstenojot 14.6. ilgtspējīgas attīstības mērķi (aizliegt konkrētus zvejniecības subsīdiju veidus, kas veicina kapacitātes pārpalikumu un pārzveju, un izbeigt subsīdijas, kas veicina nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju), turpinās darbu, lai Pasaules Tirdzniecības organizācijā noslēgtu daudzpusējas sarunas par zvejniecības subsīdijām,
- izmantos visu savu diplomātisko ietekmi un sabiedrisko sakaru spējas, lai Antarktiskas jūras dzīvo resursu saglabāšanas komisijā palīdzētu panākt vienošanos par trīs plašu

⁶⁵ SWD(2016) 352 final.

aizsargājamo jūras teritoriju noteikšanu Dienvidu okeānā (Austrumantarktīkā, Vedela jūrā un Antarktīkas pussalā),

- **atbalstīs trešās valstis** to ilgtspējīgās, iekļaujošās un taisnīgās zilās ekonomikas pilnveidošanā un dažādošanā. Tiks nodrošināts finansiāls atbalsts no dažādiem finansējuma avotiem, kas pieejami, lai visā pasaulē ilgtspējīgas zilās ekonomikas pieeju integrētu ar okeāna pārvaldību saistītajā sadarbībā. Komisija apsvērs iespēju izveidot **ES un Āfrikas zilās ekonomikas uzdevumgrupu**,
- **atbalstīs daudzpusējas iniciatīvas**, tādas kā ANO Ekosistēmu atjaunošanas desmitgade un ANO desmitgade, kas veltīta okeānzinātnes devumam ilgtspējīgā attīstībā (2021–2030), jo īpaši saistībā ar okeāna novērošanu, okeāna modelēšanu un datu kopīgošanas infrastruktūru,
- sadarbībā ar *UNESCO* Starpvaldību okeanogrāfijas komisiju starptautiskā mērogā veicinās jūras telpisko plānošanu⁶⁶,
- pēc nesējām apspriedēm un Starptautiskā Okeānu pārvaldības foruma ieteikumiem atjauninās savu **starptautisko okeānu pārvaldības darbākārtību**. Tai būtu jānodrošina, ka zilā ekonomika aizsargā jūras ekosistēmu un nekaitē tai, kā arī jāveicina pārredzama un iekļaujoša lēmumu pieņemšana un jāpaaugstina sociālās ilgtspējas standarti.

5. SECINĀJUMS

Šajā paziņojumā izklāstīti Komisijas priekšlikumi par šīs desmitgades jūrlietu politiku, kāda spētu okeāna ekonomikā iedzīvināt Eiropas zaļajā kursā paredzēto pāreju. Šo darbākārtību papildinās okeāna, jūras un piekrastes un iekšzemes ūdeņu jomā gaidāmā jaunā uzdevumjoma. Iesniegtās darbākārtības un pasākumu īstenošanā Komisija pēc vajadzības sadarbosies ar Eiropas Parlamentu, Padomi un citām ES iestādēm. Komisija vērsīsies pie visām jūrlietās ieinteresētajām personām, lai tās taisnīgā un vienlīdzīgā veidā iesaistītos zilās ekonomikas veidošanā.

⁶⁶ “Kopīgs ceļvedis jūrniecības/jūras telpiskās plānošanas procesu paātrināšanai visā pasaulē”, 2017. gada marts.